

Käännekohta ja oikeutus

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus turvallistamisesta sekä Nato-jäsenyyden oikeutuksesta Suomessa vuoden 2022 jälkeen

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatin tutkielma
Sosiaalitieteet

Laatija:
Tommi Lineri

15.5.2026
Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidatutkielma

Oppiaine: Sosiaalitieteet

Tekijä: Tommi Lineri

Otsikko: Käännekohta ja oikeutus - Kuvaileva kirjallisuuskatsaus turvallistamisesta sekä Nato-jäsenyyden oikeutuksesta Suomessa vuoden 2022 jälkeen

Ohjaaja: Sosiaalitieteiden yliopisto-opettaja Johannes Kananen

Sivumäärä: 36 sivua

Päivämäärä: 15.5.2026

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastelen kuvailevan kirjallisuuskatsauksen menetelmin, miten Venäjistä koettua uhkaa turvallistettiin Suomessa ja miten Nato-jäsenyyden legitimizeetti sekä kustannusten hyväksyntä rakentui vuoden 2022 jälkeen. Tavoitteena on ymmärtää, millaisin tulkinnoin ja perusteluin Nato-ratkaisusta tuli nopeasti sekä poliittisesti että julkisesti oikeutettu ja vastuullisena esitetty turvallisuusratkaisu ja miten päätöksentekoprosessi vaikutti siihen, millaisia velvoitteita ja resursointia pidettiin hyväksyttävänä. Tutkielma on narratiivinen kuvaileva kirjallisuuskatsaus ja sen aineistona käytän 12 vertaisarvioitua tutkimusjulkaisua, jotka käsittelevät Suomen Nato-keskustelua, mielipidemuutosta, legitimoitipuhetta, turvallisuusdiskurssia sekä kustannus- ja priorisointikehyksiä. Tutkielman teoreettisena viitekehystenä toimii turvallistamisen teoria, ja legitimizeetti toimii keskeisenä käsitteenä ratkaisun oikeutuksen tarkastelussa.

Kirjallisuuskatsauksen tuloksissa Nato-käänte näyttäytyy turvallistamisen prosessina, jossa uhkatulkinta vahvistui nopeasti ja siirsi hyväksyttävän politiikan rajoja. Ratkaisu oikeutettiin samanaikaisesti jatkumona aiemmalle linjalle ja katkoksenä, jonka Ukrainan sodan murros teki välttämättömäksi. Legitimizeetti rakentui keskustelun muodossa, kun konsensuksen ihanne vahvisti ratkaisun uskottavuutta, mutta saattoi kaventaa vaihtoehtojen näkyvää punnintaa. Kustannukset kehystettiin euromäärien sijaan velvoitteina, riskeinä ja sitoumuksina, jotka välttämättömyyden tunne teki osaksi legitimiä ratkaisua.

Tutkielman tulokset osoittavat sen, että Nato-käänteän ymmärtäminen vaatii huomion kiinnittämistä paitsi uhkakuvien vahvistumiseen myös oikeutuksen rakentumiseen ja keskustelun raameihin. Turvallistaminen ei näyttäydy aineistossa pelkkänä uhkien nimeämisenä, vaan prosessina, joka muovasi päätöksenteon rytmiä, perustelujen hierarkiaa ja hyväksyttävyyden kriteerejä. Tutkielma tuo esiin jatkotutkimuksen tarpeen erityisesti sen suhteen, miten turvallisuuspolitiikan konsensuksen normi vaikuttaa demokraattiseen vaihtoehtojen punnintaan ja kustannuskeskustelun läpinäkyvyyteen kriisitilanteissa sekä niiden jälkeen.

Avainsanat: turvallistaminen, Nato-jäsenyys, legitimizeetti, konsensuksenhakuisuus, turvallisuuspuhe

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Teoreettinen viitekehys	6
2.1	Turvallistaminen ja turvallisuuspuhe	6
2.2	Legitimiteetti turvallistamisessa	7
2.3	Kustannusten hyväksyntä osana turvallistamista	8
2.4	Turvallistamisen operationalisointi tutkielmassa	9
2.5	Turvallistaminen suhteessa kriisipuheeseen ja militarisaatioon	9
3	Tutkimusasetelma	12
3.1	Tutkielman tavoitteet ja tutkimuskysymykset	12
3.2	Menetelmä	12
3.3	Tiedonhaku	13
3.4	Aineisto	14
4	Turvallisuuspuhe ja legitimiteetin muodostuminen	16
4.1	Venäjä-uhka ja turvallisuuskehysten muutos	16
4.2	Välttämättömyysperustelut ja vaihtoehtojen kaventuminen	18
4.3	Konsensuksen rakentuminen ja legitimoinnin keinot	20
4.4	Velvoitteet ja kustannukset hyväksyttävänä turvallisuuspolitiikkana	22
5	Johtopäätökset	25
	Lähteet	30
	Liitteet	34
	Liite 1. Aineisto	34
	Liite 2. Ilmoitus tekoälyn (AI) käytöstä	36

1 Johdanto

Nyt on naamiot riisuttu ja vain sodan kasvot näkyvät (Niinistö 2022, sit. Tikkala 2022).

Keväällä 2022 Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perusasetelma muuttui nopeasti Venäjän aloitettua täysimittaisen hyökkäyksen Ukrainassa. Silloisen Tasavallan presidentin Sauli Niinistön lausahdus tiedotustilaisuudessa on jäänyt elämään, sillä se kiteyttää sen, miltä helmikuinen aamu tuntui Suomessa ja muualla maailmassa. Sota oli saapunut takaisin Euroopan mantereelle, jonka ei koskaan uskottu enää toisen maailmansodan päättymiseen jälkeen tapahtuvan. Ukrainan sota ei ollut vain kansainvälinen kriisi kaukana länsimaista, vaan se alkoi näkyä jokaisessa mediassa ja sitä sivuttiin kaikissa keskusteluissa. Hyökkäyksen jälkeen uutisvirta täyttyi sodan kulusta, ja tapahtumia seurattiin Suomessa tiiviisti hetki hetkeltä uutisseurannoissa (Yle 2022). Päivittäiset uutiset kartoista, pommituksista ja sodan jalkoihin jääneistä ihmisistä tulivat osaksi arkeamme, joka vahvasti tunnetta siitä, että Euroopan turvallisuusympäristö oli pysyvästi muuttunut. Suomessa tämä tarkoitti keskustelua turvallisuustilanteestamme Venäjän rajanaapurina sekä mahdollisesta Nato-jäsenyydestä.

Suomessa ennen vuotta 2022 Nato-keskustelua oli määrittänyt pitkään perusasetelma, jossa jäsenyys nähtiin vaihtoehtona, mutta ei ajankohtaisena ratkaisuna. Nato oli optio, jota pidettiin avoinna samalla, kun Suomi syvensi yhteistyötä lännen kanssa ilman muodollista liittoutumista. (Kotakallio 2022.) Tämä näkyi erityisesti poliittisen keskustelun sävyssä, kun Nato-jäsenyyttä punnittiin varovaisesti riskien ja hyötyjen kautta. Jäsenyyttä pidettiin yhtenä turvallisuuspoliittisena vaihtoehtona muiden joukossa, mutta ei välttämättömyytenä. Keväällä 2022 tapahtumat etenivät poikkeuksellisen nopeasti. Suomalaisten käsitys Nato-jäsenyydestä muuttui optiosta hyvin nopeasti siihen, että kyse olisi välttämättömästä ratkaisusta Venäjän aloitettua hyökkäyksen Ukrainassa. Muutos näkyi konkreettisesti kansalaismielipiteessä ja gallupeissa, joita seurattiin lähes reaaliajassa. Taloustutkimuksen Ylelle tekemässä kyselyssä Nato-jäsenyyden kannatus nousi maaliskuussa 2022 62 prosenttiin (Kinnunen & Koivisto 2022). Toukokuun mittauksessa kannatus oli jo 76 prosenttia (Kinnunen 2022).

Suomessa pitkään vallinnut kanta oli ollut se, että mikäli jäsenyyttä pohdittaisiin, siitä tulisi järjestää neuvoa-antava kansanäänestys (Forsberg 2023). Keväällä 2022 häkellyttävää oli kuitenkin se, että kansanäänestyksen suosio oli romahtanut lyhyessä ajassa, kun 65 prosenttia Ylen silloiseen kyselyyn vastaajista oli sitä mieltä, että kansanäänestys Nato-jäsenyydestä ei

ole tarpeen (Hakahuhta 2022). Poliittinen eliitti seurasi yleistä mielipidettä. Se nojasi kansalaisten riittävään tukeen mielipidemittauksissa, joiden nopea käänne hakemuksen puolesta vähensi painetta järjestää neuvoa-antava kansanäänestys tai puntaroiva kansalaiskeskustelu (Wass ym. 2023). Tasavallan presidentin ja pääministerin yhteislausunnossa jäsenyyden hakeminen esitettiin kiireelliseksi ja todettiin, että Suomen on ensi tilassa haettava Naton jäseneksi (Tasavallan presidentin kanslia 2022). Lopulta toukokuussa eduskunnasta tuli selvä tuki Natoon hakemiselle, kun 188 kansanedustajaa äänesti hakemuksen puolesta ja vain 8 edustajaa vastusti tätä (Yle 2022).

Tutkielmassani näkökulmani ei ole Nato-jäsenyyden sotilaallisen hyödyn tai strategisen järkevyyden arvioinnissa, vaan siinä, miten Nato-jäsenyydestä tuli niin nopeasti hyväksyttävä, kun Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen linja on niin pitkään ennen vuotta 2022 perustunut vakauden ylläpitämiseen, malttiin ja sotilaalliseen liittoutumattomuuteen. Lähtökohtani on se, että nopea muutos ei selity vain ulkopuolisella tapahtumalla tai muuttuneella turvallisuustilanteella, vaan myös sillä, miten Venäjän uhkaa koskeva tilanne tulkittiin ja esitettiin julkisessa keskustelussa, ja miten tämä kehystys teki Nato-jäsenyydestä perustellun ja kiireellisen ratkaisun. Lähestyn tätä kysymystä turvallistamisen teorian näkökulmasta.

Turvallistamisen näkökulmasta kiinnostavaa on myös se, miten poliittiset toimijat osallistuvat uhkakuvien ja ratkaisujen sanoittamiseen. Esimerkiksi Tasavallan presidentti Alexander Stubb (2025) on kuvannut Venäjän hyökkäyssotaa käännekohtana, joka hänen mukaansa päätti kylmän sodan jälkeisen ajanjakson ja muutti Euroopan turvallisuusjärjestyksen perusteita. Tämänkaltaiset tulkinnat ovat merkityksellisiä, sillä ne eivät ainoastaan kuvaa maailmantilannetta, vaan määrittävät myös sen, millaisia poliittisia ratkaisuja pidetään välttämättömänä uudessa tilanteessa.

Toteutan tutkielmani kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, jossa kokoan vertaisarvioidun tutkimuskirjallisuuden perusteella yhteen sen, miten uhkakehystys ja legitimeetti kytkeytyvät Suomen Nato-käänteeseen. Liitän tutkielmaani mukaan myös jäsenyyteen sisältyvien kustannusten hyväksynnän, sillä turvallistamisen näkökulmasta turvallisuuspuhe ei ainoastaan perustele välttämättömiä ratkaisuja, vaan se voi myös tehdä poikkeuksellisista toimista ja niiden kustannuksista hyväksyttävämpiä. Tässä yhteydessä kustannuksilla tarkoitan ennen kaikkea puolustusmenojen kasvua, liittokuntaan sitoutumista sekä laajempaa hyväksyntää sille, että turvallisuus asetetaan päätöksenteossa etusijalle. Seuraavaksi esittelen tarkemmin tutkielmani teoreettisen viitekehyksen.

2 Teoreettinen viitekehys

2.1 Turvallistaminen ja turvallisuuspuhe

Tutkielmani teoreettinen viitekehys pohjautuu turvallistamisen teoriaan, joka selittää turvallisuuden olevan sosiaalisesti ja poliittisesti rakennettu tulkinta siitä, mikä nähdään uhkana ja millaisia toimia sen torjuminen oikeuttaa (Stritzel 2007, 366-367; McDonald 2008). Turvallistamisessa keskeistä on se, että jokin ilmiö esitetään poikkeuksellisen vakavana uhkana, jolloin se siirtyy päivän politiikan piiristä turvallisuuden erityisalueelle ja oikeuttaa nopeita sekä poikkeuksellisia ratkaisuja (Balzacq ym. 2016).

Turvallistamisen teoriassa turvallisuuden ydin ei ole ainoastaan uhan havaitseminen, vaan se miten uhka nimetään, kehystetään ja tehdään poliittisesti merkitykselliseksi. Turvallistaminen liittyy siis siihen, miten uhkia rakennetaan kielellisesti ja poliittisesti merkityksellisiksi eikä vain siihen, että jokin ilmiö on olemassa konkreettisen vaaran muodossa. (Stritzel 2007; McDonald 2008.)

Turvallistamisen teoriaa on laajennettu yksittäisen puheaktin painotuksen ulkopuolelle. Turvallistamista tulisi tarkastella laajempaan diskursiiviseen ja kontekstisidonnaisena prosessina, jossa turvallisuusväitteet saavat merkityksensä suhteessa historialliseen tilanteeseen, institutionaalisiin ympäristöihin sekä valtasuhteisiin (Stritzel 2007). Tällöin analyysi ei rajoitu ainoastaan siihen, mitä joku sanoo, vaan sen sijaan ulottuu myös siihen, millaisissa poliittisissa ja kulttuurisissa oloissa väitteet turvallisuudesta muuttuvat uskottaviksi. Balzacq ym. (2016, 495) täsmentävät tätä näkemystä korostamalla turvallistamisen olevan prosessi, jossa olennaista ei ole ainoastaan uhkaa nimeävät toimijat, vaan myös yleisö, poliittiset areenat sekä kontekstit.

Turvallistamista käsittelevässä kirjallisuudessa keskeisiä käsitteitä ovat turvallistava toimija, uhka, suojeltava kohde, yleisö ja konteksti. Balzacq ym. (2016) kokoavat nämä käsitteet yhteen ja selittävät turvallistamisen edellyttävän toimijaa, joka kehystää tietyn ilmiön uhaksi, sekä yleisöä, jonka myöntövyys antaa uhalle yhteisesti jaetun statuksen. Turvallistamisessa keskeistä on lisäksi konteksti, sillä uhkakehityksen uskottavuus ja vaikuttavuus on useasti sidoksissa historiallisiin tulkintoihin, institutionaalisiin asetelmiin ja poliittisiin valtasuhteisiin (Stritzel 2007, 367).

McDonaldin (2008) mukaan turvallistamisen teoria saattaa jäädä ongelmallisen kapeaksi, mikäli se ymmärretään ainoastaan uhkien tunnistamiseksi ja nimeämiseksi tai vain päättävien toimijoiden, kuten poliitikkojen, puheeksi. Hän erottaa turvallistamisen käsitteestä kolme rajausta, jotka liittyvät liian suppeaan käsitykseen siitä, mitä turvallistaminen on, millaisessa kontekstissa se tapahtuu sekä miten uhka ylipäättään rakentuu (McDonald 2008, 564-565). McDonald (2008) kritisoi erityisesti sitä, että liian vähälle huomiolle jäävät usein kansalaisten rooli sekä se, miksi tietyt uhkakuvat tuntuvat uskottavilta ja saavat vastakaikua tietyissä yhteisöissä. Hänen mukaansa turvallistamista ei siis voi ymmärtää vain puheena, vaan on huomioitava myös yleisö. Turvallisuuspuhe ei vakuuta kaikkia samalla tavalla, vaan sen uskottavuus riippuu siitä, miten se resonoi esimerkiksi poliittisissa toimijoissa, instituutioissa sekä kansalaiskeskustelussa (McDonald 2008.)

2.2 Legitimiteetti turvallistamisessa

Turvallistamisessa olennaista ei ole se, että jokin ilmiö nimetään uhaksi, vaan tärkeää on se, että uhkakuvaa koskeva kehys alkaa oikeuttaa poliittisien ratkaisujen toteuttamista. Tutkielmassani tarkastelen tätä legitimiteetin käsitteen kautta. Legitimiteetillä tarkoitan sitä, että ratkaisu esitetään oikeutettuna, vastuullisena ja tilanteeseen sopivana. Legitimiteetti rakentuu siten, että toiminta on sääntöjen mukaista, säännöt ovat perusteltavissa ja toiminnalle on havaittavissa suostumusta (Beetham 1991, 16). Tämä kolmiosainen rakenne antaa työkalun tarkastella sitä, miten jokin ratkaisu tehdään myös oikeutetuksi eikä vain hyväksytyksi. Kyse ei siis ole vain kannatuksesta, vaan myös siitä, että ratkaisu on mahdollista esittää poliittisesti ja moraalisesti perusteltuna.

Legitimiteetti liittyy turvallistamisen kontekstissa siihen, miten turvallisuuspuhe muuttaa käsitystä hyväksyttävästä politiikasta. Kun jokin ilmiö esitetään vakavana turvallisuusuhkana, sen torjumiseksi ehdotetut ratkaisut saattavat alkaa näyttäytyä mahdollisuuden lisäksi myös välttämättöminä. Vaihtoehtoiset ratkaisut saattavat samalla alkaa tuntua epärealistisilta, hitailta tai jopa vastuuttomilta. Turvallistaminen ei siis ainoastaan tue ratkaisujen poliittista toteuttamista, vaan myös vahvistaa niiden legitimiteettiä. (Balzacq ym. 2016.)

Stritzelin (2007) kontekstuaalinen näkemys auttaa ymmärtämään sen, että legitimiteetti ei rakennu tyhjiössä. Turvallisuutta käsittelevät väitteet muuttuvat uskottaviksi ainoastaan tietyssä historiallisessa ja poliittisessä ympäristössä. Ratkaisujen legitimiteetti rakentuu siis suhteessa aikaan, paikkaan, aiempiin kokemuksiin sekä olemassa oleviin tulkintoihin. (Stritzel 2007.) McDonald taas esittää turvallistamisen teorian jäävän liian kapeaksi, jos riittävästi

huomiota ei anneta sille, miksi tietyt turvallisuusväitteet resonoivat yleisössä ja tulevat hyväksytyiksi (McDonald 2008). Legitimiteetin voi ymmärtää siis turvallistamisen seurauksen lisäksi myös yhdeksi sen onnistumisen ehdoksi.

2.3 Kustannusten hyväksyntä osana turvallistamista

Laajennan tutkielmassani turvallistamisen tarkastelua myös kustannusten hyväksyntään. Kustannuksilla tarkoitan tässä yhteydessä laajalti niitä hintoja, joita turvallisuuspoliittisiin ratkaisuihin voi liittyä. Näitä ovat muun muassa taloudelliset resurssit, sitoumukset, velvoitteet sekä poliittinen liikkumatila. Kustannusten hyväksynnällä tarkoitan Beethamin (1991) tapaan sosiaalitieteellistä käsitystä siitä, miten kustannuksista tulee perusteltuja ja millaisin argumentein ne tehdään hyväksyttäviksi osana turvallisuusratkaisua. En tarkoita kustannusten hyväksynnällä siis pelkästään taloustieteellistä kustannus-hyötylaskelmaa. Turvallistamisen viitekehyksessä huomio kohdistuu siihen, miten uhkakehys muuttaa käsitystä siitä, mitä pidetään tarpeellisena ja oikeutettuna politiikkana sekä siihen, mitä olemme valmiita maksamaan turvallisuudesta (Stritzel 2007).

Turvallistamisen näkökulmasta kustannusten hyväksyntä kytkeytyy käsitykseen hyväksyttävän politiikan rajoista ja siihen, miten turvallisuuskehys voi muuttaa tätä käsitystä. Uhan torjumiseksi esitettyjen toimien hinta voi näyttäytyä kohtuullisena tai välttämättömänä, mikäli uhka kehystetään riittävän vakavaksi (Balzacq ym. 2016, 494–495.) Tässä tapauksessa turvallistaminen ei vaikuta ainoastaan käsitykseen siitä, mitä pidetään uhkana, vaan myös siihen millaisia sitoumuksia ja velvoitteita kansa pitää hyväksyttävinä turvallisuuden mahdollistamiseksi (McDonald 2008). Stritzelin (2007) kontekstuaalinen tulkinta tukee tätä näkemystä. Mikäli turvallistaminen ymmärretään diskursiivisesti ja historiallisesti rakentuvaksi prosessiksi, ulottuvat sen vaikutukset myös siihen, millaisia resursseja ja sitoumuksia pidetään perusteltuina vaikeassa poliittisessä tilanteessa (Stritzel 2007).

Kustannusten hyväksyntä ei kuulu turvallistamisen teorian kaikkein klassisimpaan ydinsanastoon samalla tavalla kuin uhkakuvan rakentuminen tai politiikan poikkeuksellistuminen. Tästä huolimatta pidän kustannusten hyväksynnän tarkastelua perusteltuina, sillä turvallistaminen on mahdollista ymmärtää prosessina, joka muuttaa käsitystä hyväksyttävän politiikan rajoista sekä siitä, millaisia toimia pidetään tilanteessa välttämättöminä (Balzacq ym. 2016; Stritzel 2007). Turvallistamisen analyysi jää vajaavaiseksi, jos siinä tarkastelee vain uhkien nimeämistä ja jättää huomioimatta sen, miten turvallisuuskehys muuttaa käsitystä poliittisesti hyväksyttävistä ja oikeutetuista toimenpiteistä

(McDonald 2008, 564–565). Tästä näkökulmasta tarkasteltuna kustannusten hyväksyntä on osa prosessia, jossa turvallisuuskehys tekee ratkaisusta poliittisesti mahdollisia sekä samalla normatiivisesti oikeutettuja.

2.4 Turvallistamisen operationalisointi tutkielmassa

Turvallistamisen teoria toimii tutkielmassani tutkimuskirjallisuuden jäsentävänä viitekehyksenä. Yksittäisen puheaktin sijasta tarkastelen turvallistamista laajempaa prosessina, jossa jokin ilmiö esitetään vakavana turvallisuusuhkana, jolloin tätä uhkaa koskeva kehys oikeuttaa poikkeuksellisuina tai välttämättöminä pidettyjen ratkaisujen toteuttamisen (Stritzel 2007, Balzacq ym. 2016).

Operationalisoin turvallistamisen neljän ulottuvuuden avulla. Ensimmäisenä on uhkakuvan rakentuminen eli, miten Venäjä aloitettiin kuvaamaan aiempaa vakavampana ja välittömämpänä uhkana. Toisena ulottuvuutena toimii välttämättömyyden perustelu, kun Nato-jäsenyyttä esitettiin tarpeellisena ja vastuullisena ratkaisuna. Kolmantena on hyväksynnän ja legitimitietin muodostuminen eli se, miten kansalaismielipiteen muutos, poliittinen tuki ja ratkaisun oikeuttaminen rakentuvat tutkimuskirjallisuudessa. Neljäntenä ulottuvuutena on kustannusten hyväksyntä, jolla tarkoitan tässä tutkielmassa sitä, miten Nato-jäsenyyteen liittyvät velvoitteet, puolustusmenot ja muut hinnat alkavat näyttäytyä hyväksyttävänä osana turvallisuuskehystä. Operationalisoinnin tarkoituksena ei ole väittää kaikkien aineiston tutkimusten käyttävän itse turvallistamisen käsitettä, vaan käytän turvallistamista tutkielmassani analyttisenä lukutapana, jonka avulla tutkimuksista on mahdollista tunnistaa yhteinen prosessi.

2.5 Turvallistaminen suhteessa kriisipuheeseen ja militarisaatioon

Edellisissä alaluvuissa olen määritellyt turvallistamisen tutkielmani keskeiseksi teoreettiseksi lähtökohdaksi ja lisäksi tarkentanut, miten legitimitietti sekä kustannusten hyväksyntä kytkeytyvät turvallistamisen käsitteeseen. Tässä alaluvussa täsmennän, miten käytän turvallistamista suhteessa kahteen sen lähikäsitteeseen; kriisipuheeseen ja militarisaatioon. Tämä täsmennys on hyödyllinen, sillä se vahvistaa käsitteellistä selkeyttä. Venäjän hyökkäyksen jälkeen julkisessa keskustelussa on puhuttu paljon turvallisuudesta ja kriiseistä. On kuitenkin tärkeää erottaa, että kaikki poikkeuksellisuutta painottava puhe ei ole vielä analyttisesti turvallistamista. Täsmennys auttaa myös liittämään yhteen tutkielmani tutkimuskirjallisuutta, sillä osa aineistosta käsittelee juuri militarisaation ja turvallisuuspuheen

laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Näiden käsitteiden kautta pystyn selittämään, miksi turvallistamisen prosessi tapahtuu tyhjiön sijaan osana laajempaa yhteiskunnallista ilmapiiriä ja julkisen keskustelun muutosta.

Kriisipuheella tarkoitan puhetapaa, jossa esimerkiksi poliittiset päättäjät esittävät jonkin tapahtuman poikkeuksellisenä, vakavana ja nopeaa reagoitua vaativana. Kriisipuhe voi sisältää voimakkaita tunneulottuvuuksia, moralisoivia sävyjä ja painetta toimia välittömästi. Dines, Montagna ja Vacchelli (2018) kuvaavat kriisipuheen merkitystä nimenomaan raamina, joka järjestää keskustelua ja politiikkaa siten, että kriisi muuttuu tulkinnan lähtökohdaksi ja samalla siitä tulee yleinen perustelutapa, jolla kiireellisiä toimia voidaan oikeuttaa. Turvallistaminen on kriisipuhetta tarkempi käsite sen liittyessä turvallisuuteen ja siihen, että jokin ilmiö kehystään turvallisuusuhaksi päättäjien toimesta, jolloin ilmiö alkaa oikeuttamaan poliittisten ratkaisujen toteuttamista ja samalla muuttamaan ihmisten käsitystä hyväksyttävän politiikan rajoista (Balzacq ym. 2016; Stritzel 2007). Tästä näkökulmasta tarkasteltuna kriisipuhe voi olla turvallistamista tukeva ilmiö, mutta huomioitavaa on se, että kaikki kriisipuhe ei automaattisesti rakenna turvallisuusuhkaa eikä johda turvallisuuspolitiikan poikkeuksellistumiseen.

McDonaldin (2008) kritiikki auttaa ymmärtämään erottelun tärkeyden. Mikäli turvallistamista sovelletaan liian väljästi, käsite alkaa selittämään liian laajasti maailmalla tapahtuvia tilanteita ja siten menettää analyttisen hyötynsä. Hän korostaa kontekstin ja yleisöjen resonanssin huomioimista turvallistamisanalyysissä sen sijaan, että päättäjät vain esittävät asian vakavana tai kriisinä (McDonald 2008, 571.) Tästä syystä erotan tutkielmassani kriisipuheen ja turvallistamisen. Kriisipuhe kuvaa poikkeuksellisuuden ja kiireellisyyden rekisteriä, kun taas turvallistaminen viittaa siihen, että päättäjät kiinnittävät poikkeuksellisuuden turvallisuusuhkaan, jolloin se oikeuttaa poliittisten ratkaisujen tekemisen ja vaihtoehtojen rajaamisen (Balzacq ym. 2016).

Turvallistaminen on lähellä myös militarisaation käsitettä. Näiden kahden käsitteen merkitys on kuitenkin analyttisesti erilainen. Militarisaatiolla tarkoitetaan laajasti prosesseja, joissa sotilaalliset logiikat, arvot sekä turvallisuusajattelu vahvistuvat yhteiskunnassa ja joissa sotilaallinen näkökulma alkaa näyttäytyä luonnollisena tapana jäsentää ongelmia. Militarisaatio voi näkyä esimerkiksi turvallisuuskysymysten laajenemisella yhä useammille elämäntilanteille tai aiempaa neutraalimpana ja vähemmän kiistanalaisena suhtautumisena sotilaallisiin ratkaisuihin. Kriittinen militarismitutkimus tekee näkyväksi juuri niitä

yhteiskunnallisia seurauksia, joissa turvallisuus muuttuu arkipäiväiseksi ja yhä laajenevaksi kehykseksi (Kotilainen & Hast 2021). Vastapuu ym. (2024) puolestaan konkretisoivat militarisaation ilmenemistä tarkistuslistan avulla, joka auttaa tunnistamaan militarisaation muotoja ja asteita suomalaisessa yhteiskunnassa.

Hyödynnän tutkielmassani turvallistamista ja militarisaatiota toisiaan täydentävinä näkökulmina. Turvallistaminen mahdollistaa prosessin tarkastelun, jossa tietty uhka kehystetään poliittisen eliitin ja alan asiantuntijoiden toimesta turvallisuushaksi ja jossa tämän uhkakehyksen varaan rakennetaan ratkaisujen legitimizeetti. Militarisaatio puolestaan auttaa ymmärtämään laajemman yhteiskunnallisen taustan, jossa turvallisuuspuhe voi normalisoitua ja jossa sotilaallisen turvallisuuden merkitys kasvaa osana yhteiskunnallista ilmapiiriä. Näin militarisaatio selittää osaltaan sitä, miksi tietyt turvallisuutta korostavat perustelut voivat tuntua nopeasti uskottavilta ja miksi turvallisuutta painottava kehys voi laajentua poliittisesta keskustelusta osaksi arkisempaa yhteiskunnallista ilmapiiriä.

3 Tutkimusasetelma

3.1 Tutkielman tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkielman tavoitteena on tarkastella kirjallisuuden avulla, miten Venäjä- uhka turvallistettiin Suomessa vuoden 2022 jälkeen ja miten tämä turvallistaminen vaikutti Nato-jäsenyyden legitimitettiin rakentumiseen. Tavoitteenani on myös samalla selvittää, miten turvallistaminen liittyi myös puolustusmenojen, sitoutumisen ja muiden Nato-jäsenyyteen liittyvien kustannusten hyväksyntään. Tavoitteenani ei ole osoittaa yhtä oikeaa ja vedenpitävää selitystä Nato-käänteelle, vaan kuvata millaisia selitysmalleja ja mekanismeja tutkimuskirjallisuus tarjoaa. Tällä tavalla tavoittelen synteisiä, jossa eri tutkimusperinteet ja -menetelmät täydentävät toisiaan. Tutkimuskysymykseni ovat:

Miten kirjallisuudessa kuvataan Venäjä-uhan turvallistamista Suomessa vuoden 2022 jälkeen?

Miten kirjallisuus jäsentää turvallistamisen vaikutusta Nato-jäsenyyden legitimitettiin ja siihen liittyvien kustannusten hyväksyntään?

3.2 Menetelmä

Toteutan tutkielmani kirjallisuuskatsauksena, jonka tarkoituksena on vastata tutkimuskysymyksiin jo olemassa olevan aineiston perusteella (Turun yliopisto 2025). Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena ei ole tuottaa uutta empiiristä aineistoa esimerkiksi haastattelujen tai kyselyjen avulla, vaan jäsentää, vertailla ja tulkita jo olemassa olevaa tutkimusta. Kirjallisuuskatsaukset voidaan jakaa kuvailevaan kirjallisuuskatsaukseen, systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen ja meta-analyysiin (Salminen 2011, 12).

Tutkielmani tarkempi menetelmä on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, koska tutkimusongelmani on moniulotteinen. Venäjä-uhan turvallistaminen, Nato-jäsenyyden hyväksyttävyyden, legitimointi, keskustelun dynamiikka ja kustannusten oikeuttaminen ovat ilmiöitä, joita on tutkittu eri näkökulmista ja erilaisilla tutkimusasetelmilla. Osa tutkimuksista käsittelee mielipiteen muutosta, osa legitimointia, osa turvallisuuspuheen kriittistä analyysiä ja osa kustannuspuhetta. Tässä tilanteessa kuvailevan kirjallisuuskatsauksen etuna on joustavuus, koska se mahdollistaa tutkimuskysymysten kannalta relevanttien aineistojen kokoamisen samaan analyysiin ilman, että niitä tarvitsee pakottaa liian tiukkaan metodiseen muottiin (Salminen 2011, 12-13).

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus voidaan jakaa narratiiviseen ja integroivaan katsaukseen. Narratiivinen katsaus tarjoaa laajan yleiskuvan aiheesta integroivan katsauksen ollessa systemaattisempi (Salminen 2011, 13-14). Käytän tutkielmassani narratiivista lähestymistapaa, sillä ideanani on rakentaa teoreettisesti jäsennetty kokonaiskuva tutkittavasta aiheestani.

3.3 Tiedonhaku

Toteutin tutkielmani tiedonhaun ja aineiston keruun sähköisten tietokantojen ja hakupalveluiden avulla. Halusin löytää vertaisarvioitua tutkimusta, joka käsittelee Venäjä uhan turvallistamista Suomessa vuoden 2022 jälkeen sekä sitä, miten turvallistaminen liittyy Nato-jäsenyyden legitimizeettiin ja siihen liitettyjen kustannusten hyväksyntään. Aloitin tiedonhaun Turun yliopiston kirjaston hakupalvelusta Volterista ja käytin hakuyhdistelminä ”Finland and Nato and securitization” sekä Finland and ”security discourse and Russia”. Näillä hakuyhdistelmillä tuli kuitenkin paljon yleistä Nato-kirjallisuutta ilman turvallistamisen tai oikeuttamisen näkökulmaa, joten tarkensin hakuja lisäämällä mukaan legitimizeetin ja oikeuttamisen termejä. Jatkoin tiedonhakua Google Scholarissa samoilla hakusanoilla, jolloin tuloksia tuli jonkin verran enemmän. Kokeilin haun aikana myös suomenkielisiä hakusanoja toiveenani löytää kotimaista vertaisarvioitua tutkimusta, joka käsittelee aiheitani. Nämä haut tuottivat jonkin verran osumia, mutta suurin osa tuloksista oli muuta kuin vertaisarvioitua tutkimuskirjallisuutta. Tästä syystä valitsin aineistoni pääkieleksi englannin, mutta otin mukaan myös suomenkielisiä vertaisarvioituja artikkeleita, kun ne vastasivat tutkimuskysymyksiini.

Rajasin aineistoa sisäänottokriteereillä. Valitsin aineistoon ainoastaan vertaisarvioituja artikkeleita ja tarvittaessa vertaisarvioituja kirjanlukuja ja kirjoituskielen tuli olla suomi tai englanti. Rajasin aiheen ajallisesti siten, että painotin 2010-lukua ja erityisesti vuoden 2022 jälkeistä tutkimusta, sillä tutkielmani tarkastelee Ukrainan sodan alkamisen jälkeistä muutosta. Jouduin kuitenkin joustamaan ajallisesta rajauksesta, kun otin mukaan vanhemman tutkimuksen silloin, kun se auttoi käsitteellistämään legitimizeetin ja kustannusten hyväksynnän näkökulmaa. Esittelen lopulliset aineistoon valitut tutkimukset taulukossa, jossa erittelen tutkimusten tekijät, julkaisuajat, tutkimusasetelman sekä sen, miten kukin tutkimus liittyy tutkimuskysymyksiini (ks. Liite 1). Olen käyttänyt tekoälyä opinnäytetyöni laatimisen apuna. Turun kauppakorkeakoulun ohjeistuksen mukaisesti opinnäyteprosessin aikana käyttämieni tekoälytyökalujen ja niiden käytön yksityiskohtainen kuvaus on liitteessä [2].

3.4 Aineisto

Tutkielmani aineistoksi valikoitui kaksitoista (n:12) tieteellistä julkaisua. Valtaosa aineistosta on vertaisarvioituja tutkimusartikkeleita, ja lisäksi mukana on yksi kokoomateoksen luku, joka täydentää tarkastelua militarisaation ja turvallisuuspuheen yhteiskunnallisten vaikutusten näkökulmasta. Aineisto on koottu siten, että se kattaa monipuolisesti Suomen Nato-käänteeseen, Venäjä-uhan tulkintaan sekä legitimointiin liittyvän tutkimuskentän. Mukana on sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia tutkimuksia. Osa tutkimuksista perustuu laadulliseen analyysiin, kuten poliittisen keskustelun ja legitimointipuheen tarkasteluun, kun taas osa hyödyntää määrällisiä menetelmiä esimerkiksi mielipidemuutoksen analyysissa.

Tutkimusmenetelmällä voi olla vaikutusta siihen, millaisia johtopäätöksiä tutkimuksista voidaan tehdä. Kvalitatiiviset tutkimukset mahdollistavat turvallisuuspuheen, legitimointistrategioiden ja poliittisen kehityksen syvällisen tarkastelun (Forsberg 2023; Kaarkoski, Häkkinen & Kilpeläinen 2024; Kotilainen & Hast 2021; Thorhallsson & Stude Vidal 2023; Kyllönen 2025; Fittante 2024; Vastapuu, Särnä, Kotilainen & Hast 2024). Niiden avulla voidaan analysoida, miten Venäjä-uhkaa on kehystetty ja millaisin argumentein Nato-jäsenyydestä on tehty hyväksyttävä ratkaisu. Kvantitatiiviset tutkimukset tarjoavat empiiristä tietoa Nato-kannatuksen muutoksesta, keskustelun polarisaatiosta ja kansalaismielipiteen dynamiikasta (Weckman 2023; Xia, Gronow, Malkamäki, Ylä-Anttila, Keller, & Kivelä 2024; Kumlin & Rothstein 2010). Ne auttavat arvioimaan turvallistamisen mahdollista yhteyttä hyväksynnän kasvuun väestötasolla. Lisäksi aineistossa on tutkimuksia, joissa yhdistyy useampi lähestymistapa tai painottuu analyyttinen ja tulkitseva ote (Forsberg 2024; Kanniainen 2020).

Aineisto voidaan jakaa temaattisesti kolmeen pääkokonaisuuteen. Ensimmäinen ryhmä käsittelee Suomen Nato-keskustelun kehitystä ja mielipiteen muutosta (Forsberg 2023; Forsberg 2024; Weckman 2023). Nämä tarkastelevat Nato-kannatuksen nopeaa muutosta ja sen yhteyttä turvallisuusympäristön murrokseen ja ovat keskeisiä tutkielmani ensimmäisen tutkimuskysymyksen kannalta, koska ne auttavat hahmottamaan, millaisessa kontekstissa Venäjä-uhkaa alettiin tulkita uudella tavalla.

Toinen ryhmä keskittyy Nato-jäsenyyden legitimointiin, turvallisuuspoliittisen keskustelun muutokseen ja turvallisuusdiskurssien vahvistumiseen (Kaarkoski ym. 2024; Xia ym. 2024; Fittante 2024; Kyllönen 2025). Lisäksi Kotilaisen ja Hastin (2021) sekä Vastapuun ym. (2024) tutkimukset laajentavat näkökulmaa turvallisuuspuheen yhteiskunnallisiin vaikutuksiin

ja normalisoitumiseen suomalaisessa yhteiskunnassa. Nämä tutkimukset ovat keskeisiä, kun tarkastelen turvallistamisen yhteyttä legitimitettiin ja turvallisuuspuheen laajempaan yhteiskunnalliseen merkitykseen.

Kolmas ryhmä liittyy kustannusten hyväksyntään ja turvallisuuspoliittisten ratkaisujen oikeuttamiseen institutionaalisen luottamuksen ja legitimitetin näkökulmasta (Kanniainen 2020; Kumlin & Rothstein 2010). Myös Thorhallssonin ja Stude Vidalin (2023) analyysi Suomen Nato-jäsenyydestä osana laajempaa turvallisuusstrategiaa auttaa suhteuttamaan kustannuspuheen pidempään kehitykseen. Näiden avulla voin tarkastella, miten Nato-jäsenyyteen liittyvät velvoitteet ja kustannukset on esitetty hyväksyttävänä turvallisuuspolitiikassa.

Tutkielmassa käyttämäni aineisto sijoittuu pääosin 2010-luvulle ja 2020-luvun alkuun, mikä on tutkimuksen aiheen kannalta perusteltu rajaus. Suomen Nato-keskustelu ja vuoden 2022 murros ovat tuoreita ilmiöitä, jonka vuoksi ajantasainen tutkimus on keskeistä. Vanhimmat aineiston tutkimukset tarjoavat teoreettista ja käsitteellistä taustaa legitimitetin tarkasteluun, kun taas tuoreimmat tutkimukset analysoivat suoraan Ukrainan sotaa seurannutta tilannetta. Ajallinen rajaus tukee tutkielmani tavoitetta tarkastella vuoden 2022 jälkeistä turvallistamisen vaihetta. Seuraavassa luvussa siirryn tarkastelemaan, miten aineiston tutkimuksissa kuvataan Venäjä-uhan vahvistumista ja turvallistavan puhetavan muutosta.

4 Turvallisuuspuhe ja legitimizeetin muodostuminen

Tässä osiossa kokoan aineistosta välittyviä tutkimustuloksia. Rakennan synteessin neljän teeman ympärille, joista ensimmäinen kuvaa uhkakuvien vahvistumista ja turvallistavaa puhetapaa. Toisessa teemassa kokoan tutkimuskirjallisuuden selityksiä sille, miksi Nato-jäsenyys alkoi näyttäytyä välttämättömänä ratkaisuna. Kolmannessa teemassa tarkennan legitimizeetin rakentumista ja konsensuksen syntyä poliittisessa kentässä sekä julkisessa keskustelussa. Neljännessä teemassa kokoan yhteen jäsenyyden mukana tulevien kustannusten ja velvoitteiden oikeuttamista koskevia löydöksiä.

Monet aineistoni tutkimuksista kuvaavat Suomen Nato-käännettä prosessina, jossa kriisi ja pitkän aikavälin jatkumot vahvistivat toisiaan. Forsbergin (2024) mukaan Naton kannatus nousi äkillisesti vasta Venäjän hyökkäyksen jälkeen, jolloin muutos alkoi vaikuttamaan alhaalta ylöspäin siten, että kansalaismielipiteen murros edelsi poliittisen eliitin lopullista linjanmuutosta (Forsberg 2024). Kaarkoski, Häkkinen ja Kilpeläinen (2024) puolestaan painottavat Nato-option olleen läsnä jo kylmän sodan päättymisen jälkeen, jolloin se oli kuitenkin jäänyt häilyväksi mahdollisuudeksi. Vasta keväällä 2022 optio realisoitui nopeasti poliittiseksi ratkaisuksi (Kaarkoski, Häkkinen ja Kilpeläinen 2024). Thorhallsson ja Stude Vidal (2023) taas näkevät Nato-jäsenyyden pitkän *shelter-seeking*-strategian jatkumona, missä Suomi on eri aikoina vahvistanut suojaansa länsimaisten suhteiden avulla ja siirtynyt kohti syvempää integraatiota samalla, kun ulkoiset käännekohtat ovat mahdollistaneet tämän.

4.1 Venäjä-uhka ja turvallisuuskehysten muutos

Kirjallisuuskatsauksessa käyttämäni aineisto selittää Venäjä-uhan kasvua erityisesti tulkintakehyksen muutoksena, joka muokkasi poliittisen keskustelun reunaehtoja. Suomen sotilaallinen liittoutumattomuus oli ollut sekä kansalaisten että poliittisen eliitin enemmistön tukema linja aina kevääseen 2022 asti. Venäjän hyökättyä Ukrainaan tämä kyseinen linja kääntyi nopeasti Nato-jäsenyyden kannalle ja poliittinen eliitti rakensi sen tueksi legitimoivan prosessin. (Kaarkoski ym. 2024, 29.) On siis perusteltua väittää, että tunne Venäjän kasvaneesta uhasta järjesti turvallisuuspoliittisia vaihtoehtoja uudelleen. Tällöin Nato-jäsenyydestä tuli option sijasta kehys, jonka kautta turvallisuus ymmärrettiin ja jonka avulla toiminnan kiireellisyys oli mahdollista perustella. Forsbergin (2024) analyysi tukee tätä tulkintaa, sillä hän tunnistaa muutoksesta useita tekijöitä, jotka rakentavat uhkakehyksestä poliittisesti vaikuttavan. Nato-vastustus oli ollut Suomessa yleistä, mutta ei kuitenkaan syvälle

juurtunutta, minkä takia kansalaisten asenteet olivat joustavia muutokselle tilanteen niin vaatiessa. Venäjän hyökkäys loi samalla kiireen tunteen ratkaisujen tekemiseen sekä emotionaalisen sysäyksen talvisodan kokemuksiimme liittyen. Kun käänne asenteissa oli tapahtunut, konsensuksen vaikutus vahvisti muutosta edelleen. (Forsberg 2024, 284–285.) On tärkeää huomata myös se, että kevään 2022 keskustelu Suomen Nato-jäsenyydestä ei välttämättä synnyttänyt täysin uusia argumentteja, vaan sen sijaan geostrateginen tilanne muutti argumenttien vakuuttavuutta (Forsberg 2023, 42). Tämän havainnon avulla on mahdollista ymmärtää ero uhkakuvan sisällön ja uhkakuvan poliittisen vaikutuksen välillä. Sama argumentti on voinut olla keskustelussa jo aikaisemmin, mutta yleisön tulkitessa tilannetta uudesta näkökulmasta, sillä on erilainen vaikutus.

Xia ym. (2024) laajentavat uhkakehyksen muutoksen tarkastelua tuomalla tarkasteluun mukaan sosiaalisen median keskustelut. He tarkastelevat suomalaisen Nato-keskustelun ryhmittymistä Twitterissä keväällä 2022 ja havainnoivat, että ennen Venäjän hyökkäystä keskustelu oli jakautunut kolmeen erilliseen ryhmään; pro-Nato-ryhmään, vasemmistolaisia kannattajia edustavaan Nato-vastaiseen ryhmään sekä salaliittoteorioiden ja disinformaation kuluttajista koostuvaan Nato-vastaiseen ryhmään. (Xia ym. 2024, 1–2.) Venäjän hyökättyä Ukrainaan keskustelun vastakkainasettelu alkoi purkautua, kun vasemmistolainen Nato-vastainen ryhmä lähentyi aiempaa enemmän Nato-myönteiseen ryhmään. Samalla kuitenkin salaliittoteorioihin ja disinformaatioon kytkeytynyt vastaryhmä pysyi erillisenä. Sosiaalisen median keskustelua de polarisoi Venäjän hyökkäyksen tuomitseminen sekä jaetut demokraattiset normit. (Xia ym. 2024.) Tästä voi päätellä sen, että turvallistavalla uhkakehyksellä ei ole samanlaista vaikutusta kaikkiin yleisöihin. Osa yleisöistä, tässä tapauksessa suurin osa, lähentyy kohti yhteistä tulkintaa, mutta osa jää kehysten ulkopuolelle, mikäli he ankkuroituvat epäluottamukseen ja vaihtoehtoiseen tietoon.

Uhkakuvien vahvistumista voi tarkastella myös identiteetin ja diskurssien kautta. Kyllönen (2025) analysoi Suomen tietä sotilaallisesta liittoutumattomuudesta kohti aktiivista puolustusyhteistyötä kriittisen diskurssianalyysin avulla. Turvallisuusdiskurssi jäsensi kansallista identiteettiä uudelleen korostaen samalla konsensusta hakevaa sävyä sekä historiallisia kertomuksia sodista ja Venäjä-kokemuksistamme.

Viimeinen diskurssi korostaa konsensuksen idealisointia turvallisuusasioissa [oma käänös] (Kyllönen 2025, 709).

Hän havaitsee keskustelussa myös me vastaan he -jaottelua, joka vahvistaa uhan tunnistamista ja ymmärtämistä ja näin ollen tekee linjamuutoksesta identiteettisesti yhteensopivan. (Kyllönen 2025, 703–705.) Uhka ei siis aina ole ainoastaan ulkopoliittinen tekijä, vaan se voi olla myös koetun identiteetin kautta resonoiva tulkinta, joka mahdollistaa tietyt ratkaisut ja vähentää tilaa vaihtoehtoisilta tulkinnoilta. Militarisaatiota käsittelevä tutkimuskirjallisuus tuo uhkakehykseen vielä yhden ulottuvuuden. Kotilainen ja Hast (2022, 28) määrittelevät militarismin sotilaallisten arvojen vaalimiseksi yhteiskunnassa ja militarisoitumisen prosessiksi, jossa sotilaalliset arvot ja käytännöt saavat enemmän jalansijaa sekä sotilas- että siviiliasioissa. He korostavat sotilaallisen vallan ekseptionalistista asemaa sekä sitä, miten Puolustusvoimiin ja maanpuolustukseen liittyvät kysymykset voivat asettua kriittisen yhteiskunnallisen arvioinnin ulottumattomiin (Kotilainen & Hast 2022, 29–33).

Puolustusvoimat on sekä näkyvä osa yhteiskuntaa että samalla piilotettu, salassa pidettävä ja ‘ulkopuolisten’ ulottumattomissa (Kotilainen & Hast 2022, 28).

Vastapuu ym. (2024) täydentävät tätä näkemystä korostamalla sitä, että militarisaatio näkyy muun muassa ilmiöissä, käytännöissä ja instituutioissa siinä, miten toimitaan ja puhutaan sekä ketä kuunnellaan. Tämä taustoitus auttaa ymmärtämään sen, miksi turvallisuuspuhe saattoi normalisoitua nopeasti koetussa kriisissä ja miksi sotilaallisen turvallisuuden kehys alkoi ohjata poliittisia valintoja kokonaisuudessaan. Nato-jäsenyydestä keskusteltaessa turvallistamisen nopeus ei välttämättä selitykään siis vain sodan alkamisesta koetulla shokilla, vaan myös sillä, millaiset asiantuntijuuden ja auktoriteettien hierarkiat ovat yhteiskunnallisessa keskustelussa jo sisäänrakennettuna.

4.2 Välttämättömyysperustelut ja vaihtoehtojen kaventuminen

Uhkakehyksen vahvistuttua seuraavana askeleena on se, että jokin ratkaisu alkaa näyttäytyä välttämättömänä tai, että poliittinen eliitti esittää kyseisen ratkaisun välttämättömänä. Tutkimuskirjallisuudessa Nato-jäsenyyden välttämättömyys rakentuu kahden pääteeman leikkauspisteessä. Ensimmäinen näistä teemoista rakentuu kriisin ympärille, jossa uhka kuvataan läheiseksi ja meitä kaikkia koskettavaksi. Tässä korostuu myös kiireellisten ratkaisujen tarve, sillä toimimattomuus ja aloilleen jääminen alkaa näyttäytyä riskinä. Toinen teema kuvaa jatkumoa, jossa Suomen Nato-jäsenyys esitetään johdonmukaisena jatkumona aiemmille turvallisuuspoliittisille valinnoille.

Forsbergin (2023) havainto siitä, että argumentit Nato-jäsenyydestä pysyivät pitkälti samoina, mutta muuttuivat vakuuttavammiksi Venäjän hyökkäyksen jälkeen, kuvaa välttämättömyyden esittämistä poikkeuksellisen selvästi. Välttämättömyys ei synny ainoastaan poliittisten toimijoiden uusista argumenteista ja puheista, vaan myös siitä, miten muuttunut turvallisuuspoliittinen tilanne muuttaa käsityksiämme omasta arjestamme sekä arviointikriteerejämme. Tämä havainto kytkeytyy keskeisesti turvallistamisen teoriaan, sillä uusi uhkakehitys ei ainoastaan lisää uhkaa koskevaa puhetta, vaan se muuttaa samalla myös käsitystämme siitä, millaisia toimia pidämmeärkevänä riskienhallintana ja mitä vaarallisena viivyttelynä. Vaikka kriisi synnyttää kiireen tunteen, on tärkeää ymmärtää kiireen lisäävän samalla tarvetta selittää ratkaisujen perustelut näkyvästi ja ymmärrettävästi kansalaisille. Suomen Nato-jäsenyyden välttämättömyyden perusteluissa onkin nähtävissä tasapainottelua nopeuden sekä oikeutuksen välillä. Kaarkoski ym. (2024, 29) huomauttavat, että hakemusprosessin nopea eteneminen ja niin poliittisen eliitin kuin myös kansalaisten laaja tuki eivät yksin pysty selittämään välttämättömyyttä, koska päätös tarvitsi samalla legitimoivan poliittisen prosessin. Eduskunnassa käsiteltiin turvallisuusympäristömme muutosta selontekomenettelyn keinoin ja prosessiin sisältyi lopulta jopa 11 eri valiokuntaa. Tämän havainnon pohjalta hakemukseen liittyvä päätöksenteko näyttyy hyvänä esimerkkinä deliberatiivisen demokratian toteutumisesta. (Kaarkoski ym. 2024, 30.)

Thorhallsson ja Stude Vidal (2023) syventävät ymmärrystä välttämättömyydestä jatkumon kautta. Heidän *shelter-seeking*-tulkintansa yhdistää Nato-jäsenyyden osaksi pidempää turvan etsimisen prosessia ja yhdistävät jäsenyyden hakemisen hetkeen, jolloin aikaisemmat turvallisuuspoliittiset ratkaisut eivät enää näyttäneet riittävän tehokkaina muuttuneessa uhkaympäristössä. (Thorhallsson & Stude Vidal 2023.) Hakemusprosessin ymmärtäminen jatkumona tekee välttämättömyydestä institutionaalisesti uskottavaa, kun päätös hakea jäsenyyttä kytketään aikaisempiin turvallisuuspoliittisiin valintoihin ja näin ollen poliittinen eliitti pyrkii lieventämään käänneksen synnyttämää näennäistä äkillisyyttä.

Fittante (2023) liittää välttämättömyyden perusteluihin sosiologisen mekanismin, joka liittyy poliittisen kentän sisäiseen rakenteeseen ja muutokseen. Hän osoittaa kriisin aktivoineen puolueiden sisäisiä jakolinjoja erityisesti niiden puolueiden sisällä, joiden Nato-kanta muuttui. Hänen hyödyntämä aineisto perustuu eduskuntapuheisiin ja 16 asiantuntijahaastatteluun. (Fittante 2024, 761–762.) Hän täsmentää sen, että helmi- ja huhtikuun 2022

eduskuntapuheissa oli havaittavissa sukupolvia erottavia positioita erityisesti SDP:n sisällä, jossa oli pitkään, kautta puolueen linjan, ollut Nato-vastaisuutta (Fittante 2024, 763). Tästä voi vetää johtopäätöksen, että välttämättömyysperustelut eivät leviä tyhjiössä, vaan sen sijaan ne leviävät kentässä, jossa toimijoilla on erilaisia taustoja, kokemuksia sekä identiteettejä. Tällaisessa tilanteessa kriisi voi muuttaa käsitystä siitä, mitä on mahdollista sanoa ilman poliittista kustannusta. Välttämättömyyden kokemus ei kuitenkaan synny samalla tavalla kaikissa poliittisissa ryhmissä. Fittanten (2024, 763–764) kohorttierot viittaavat siihen, että osa toimijoista oli valmiimpia tulkitsemaan jäsenyyden loogiseksi, kun taas osa joutui asemansa ja identiteettinsä vuoksi tekemään suuremman tulkinnallisen siirtymän. Turvallistamista tulkittaessa prosessi ei siis vain tapahdu, vaan se myös uudelleen järjestää poliittisia identiteettejä.

4.3 Konsensuksen rakentuminen ja legitimoinnin keinot

Tutkimuskirjallisuudessa Nato-jäsenyyden legitimizeetti rakentui voimakkaasti kahden samanaikaisen kehystyksen varaan. Kaarkoski ym. (2024) tunnistavat sen, että jäsenyyden hakeminen esitettiin jatkumona Suomen kylmän sodan jälkeiselle ulko- ja turvallisuuspoliittiselle kehitykselle. Samanaikaisesti jäsenyys näyttäytyi katkoksen Euroopan turvallisuuspoliittiselle kehitykselle. Tällä kehystyksellä on havaittavissa kaksiosainen vaikutus legitimizeetin rakentumiseen ja sen vaikuttavuuteen. Nato-jäsenyyden esittäminen jatkumona vähentää sen radikaaliutta, sillä se esittää ratkaisun loogisena seuraavana askeleena aiemmassa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa suunnassa. Jäsenyyden esittäminen katkoksenä taas normalisoi päätöksen poikkeuksellisen rytmien ja nopeuden. Käsitän tämän siten, että tilanne, jossa elimme keväällä 2022 oli historiallinen ja yllättävä, jolloin myös tämänkaltaisen päätöksenteon nopeus ja voi näyttäytyä oikeutetulta. Kaarkoski ym. (2024) liittävät legitimizeetin muodostumisen myös jaettujen käsitysten varaan ja toteavat niiden ilmenemisen toimivan keinona tulkita legitimizeetin muodostumista. Tulkitsen jaetut käsitykset niin, että ne eivät tarkoita ainoastaan mielipide-enemmistöä, vaan laajempaa taustaoletusten kokonaisuutta keskustelun jäsentämisessä. Tässä tapauksessa yhteisesti jaettu tulkinta koskee sekä tilanteen luonnetta että sitä, mitkä ratkaisut näyttäytyvät vastuullisina. Tämänkaltaisen yhteisen kehyksen vahvistuessa se lisää legitimizeettia, sillä ratkaisu voi näyttäytyä mahdollisuuden lisäksi myös normatiivisesti oikeutettuna. Jaettujen käsitysten vahvistuminen voi samalla kuitenkin myös kaventaa keskustelun pluralismia, sillä se vähentää tilaa ja uskottavuutta vaihtoehtoisilta näkökulmilta. Tässä mielessä jaettujen käsitysten

korostaminen toimii legitimiteetin mekanismina, joka sekä stabilisoi että muuttaa keskustelun ehtoja.

Legitimiteetti rakentuu aineistossa myös keskustelun muodossa ja sävyssä eikä vain jäsenyyden perustelujen sisällössä. Turvallisuusasioista puhuttaessa Suomessa on kautta historian korostunut konsensusta hakeva sävy ja vuoden 2022 kriisinkin keskellä keskustelun pluralismi saattoi kaventua. (Kyllönen 2025). Hänen analyysinsä tuo esille myös normatiivisen ulottuvuuden turvallisuusdiskurssiin, jota käsittelin jo alaluvussa 4.1. Tämä on legitimiteetin kannalta merkittävää, sillä se esittää, että konsensus on halutun lopputuleman lisäksi myös arvio siitä, minkälainen puhe koetaan oikeanlaiseksi turvallisuusasioissa. Tulkitsen konsensuksen ideaalia kaksisuuntaisesti. Yhtäältä se on kriisissä ymmärrettävää. Tällä tarkoitan sitä, että nopeasti muuttuvassa tilanteessa yhtenäisyys voi näyttäytyä vastuullisena ja rauhoittavana. Toisaalta juuri normiksi muuttuva konsensus voi myös kaventaa demokratiaan kuuluvaa vaihtoehtojen punnintaa. Mikäli pidämme turvallisuusasioiden ideaalina yhtenäisyyttä ja yksimielisyyttä, erimielisyys ja vaihtoehtoiset näkemykset voivat helposti näyttäytyä väärin ajoitetuilta, epärealistisilta tai jopa epälojaaleilta. Tämä siirtää keskustelun painopistettä argumenttien punninnasta keskustelun ja sen kelpoisuuden arviointiin.

On huomioitava, että Nato-keskustelumme ei kohdistunut vain ja ainoastaan kotimaiselle yleisölle, vaan keskustelua seurasi myös kansainvälinen yleisö, tulevat liittolaismaamme sekä Venäjä mukaan luettuna (Kaarkoski ym. 2024, 36). He liittävät havaintonsa kansalliseen historiankäyttöön ja legitimointiin osana Nato-jäsenyyden oikeuttamista (Kaarkoski ym. 2024). Tulkitsen tämän viittaavan siihen, että historiapuhe toimi samalla myös ulkoisena signaalina, mikä näin ollen saattoi kasvattaa tarvetta esittää ratkaisu yhtenäisenä ja sisäisesti hallittuna. Sisäinen riitely olisi saattanut näyttäytyä epävarmuutena liittolaisille ja vastustajille ja näin ollen konsensushakuisuus alkoi itse vahvistaa ratkaisun legitimiteettiä ja uskottavuutta sisältä päin. Täydennän havaintoja yleisön vaikutuksista institutionaalisen luottamuksen näkökulmalla. Legitimiteetti on liitettävissä kansalaisten kokemukseen instituutioiden reiluudesta ja niiden toimivuudesta. Keskeisten instituutioiden, kuten eduskunnan, tuottamat esitykset voidaan hyväksyä ilman pitkää julkista väantöä, mikäli kansalaiset kokevat ne uskottaviksi. (Kumlin & Rothstein 2010.) Suomen Nato-keskustelussa kansalaisten luottamus instituutioihin, tässä tapauksessa erityisesti Puolustusvoimiin ja alan asiantuntijoihin, saattoi toimia kitkaa lieventävänä tekijänä ja osoittaa ratkaisun ainoana

oikeana vaihtoehtona. Näin ollen tarve avoimelle väittelylle vähentyi ja konsensus näyttäytyi turvallisena valintana.

4.4 Veloitteet ja kustannukset hyväksyttävänä turvallisuuspolitiikkana

Tässä alaluvussa tarkastelen, miten Nato-jäsenyyteen liittyvät kustannukset ja veloitteet saatiin esitettyä kansalaisille hyväksyttävästi osaksi legitiimiä turvallisuusratkaisua. Aineistosta tekemäni keskeinen havainto on kustannuksien ymmärtäminen ennen kaikkea vastavuoroisina velvoitteina, riskeinä sekä pitkäaikaisina sitoumuksina eikä pelkästään euromääräisenä menona (Kanniainen 2020; Thorhallsson & Stude Vidal 2023). Kun nämä edellä mainitut osa-alueet liitetään turvallistamisen tuottamaan välttämättömyyden kehykseen, kustannukset näyttäytyvät jäsenyyden luonnollisina seurauksina sen sijaan, että ne olisivat poliittinen vaihtoehto, josta voisi käydä pitkää keskustelua (Vastapuu ym. 2024; Kanniainen 2020). Kanniainen (2020) painottaa kustannuksista keskusteltaessa sotilasliiton jäsenyyden luonnetta rahan sijasta. Nato-jäsenyys tuo turvaa, mutta samalla se on veloitteiden ja riskien suhde. Jäsenyyden turvallisuushyödyt tuottavat kustannuksia siihen kuuluville valtioille, sillä jäsenyys sisältää sitoutumisen liiton yhteiseen puolustukseen sekä mahdollisuuden vastatoimiin ja riskien uudelleenjakautumiseen. (Kanniainen 2020, 99–102.) Tästä näkökulmasta tarkasteltuna kustannusten hyväksyntä tarkoittaa ensi kädessä sitä, että Suomi sitoutuu puolustamaan muita jäsenmaita ja ottaa samalla uusia riskejä.

Naton perustamissopimuksen artikla 5 velvoittaa kunkin jäsenmaan tarvittaessa puolustamaan toisia jäsenmaita ulkoista uhkaa tai peräti sotilaallista hyökkäystä vastaan (Kanniainen 2020, 101).

Tämä artikla 5:n vastavuoroisuus on hyvä esimerkki siitä, miten kustannusten oikeuttaminen liittyy legitimitettiin. Velvoite on samalla moraalinen ja poliittinen, sillä jäsenyys ei ole ainoastaan oikeus turvaan, vaan se sisältää lisäksi vastuun osallistua turvan ylläpitoon koko liitossa. On kuitenkin otettava huomioon myös se, että kriittisellä hetkellä jokainen valtio ajaa omaa etuaan, mikä tekee liittolaisuuden luotettavuudesta piilevän kustannuskysymyksen (Kanniainen 2020, 111).

Turvatakuiden uskottavuudella spekuloinen sijaan on kuitenkin aika ilmeistä, että tosipaikan tullen jokainen maa ajattelee itsekkäästi omaa etuaan, myös Yhdysvallat (Kanniainen 2020, 111).

Weckman (2023) tuo kustannuskeskusteluun empiirisen vivahteen. Hänen tutkimuksensa osoittaa kriisin lisänneen Nato-kannatuksen todennäköisyyttä, mutta samalla se lisäsi epävarmuutta osalla vastaajista (Weckman 2023, 5; 13). Tämä on kustannusten hyväksynnän kannalta keskeinen havainto, sillä ratkaisun kannatus voi kriisin sattuessa nousta nopeasti, mutta sen velvoitteiden ja pitkän aikavälin sitoumusten sisäistyminen voi olla hitaampaa ja ristiriitaisempaa. Kun asetetaan Weckmanin (2023) esiin tuoman epävarmuuden rinnakkain Kanniaisen (2020) velvoite- ja riskiteorian kanssa syntyy tulkinta, jossa kustannusten hyväksyntä ei osoittaudu yksiselitteiseksi. Turvallistamisen synnyttämä kiireen tuntu voi tehdä ratkaisusta nopeasti hyväksyttävän, mutta samassa kiireessä ratkaisun velvoitteet ja se, mitä ne käytännössä merkitsevät jäävät vähemmälle huomiolle. Samalla myös niistä käytävä demokraattinen keskustelu jää toissijaiseksi. Tässä mielessä kustannusten hyväksyntä voi olla osittain ulkoistettua, sillä kansalaiset hyväksyvät ratkaisun, mutta odottavat instituutioiden hoitavan yksityiskohdat ja riskien hallinnan.

Vastapuu ym. (2024) kääntävät kustannuskysymyksen yksilötasolta politiikan rakenteisiin. He nojaavat tutkimuksessaan Cynthia Enloen tarkistuslistaan ja tuovat esille muun muassa sen, kuinka helposti puolustusbudjettia kasvatetaan suhteessa muihin politiikkatavoitteisiin ja miten sotilaallinen turvallisuus ajaa muiden poliittisten aiheiden ohi (Vastapuu ym. 2024, 39–40). Tämä luo kustannuksille samalla myös kysymyksen, mistä puolustukseen käytettävät rahat otetaan. Vastapuu ym. (2024) nostavat lisäksi esille näkökulman, jossa kustannusten punnintaa saattaa kaventaa myös keskustelun muoto. He nostavat esimerkkinä päätöksen ostaa uudet F35A-hävittäjät, joka on Suomen historian kallein asehankinta. Aiheesta ei käyty juuri poliittista keskustelua, vaan päätöksen tekivät pääasiassa sotilasalan asiantuntijat, ja julkisuudessa käyty keskustelu liittyi lähinnä teknisiin näkökulmiin. (Vastapuu ym. 2024, 47.) Tämä on keskeinen havainto kustannuksien kannalta, sillä se osoittaa politiikan luonteen hämärtyvän ja poliittisen keskustelun vaikutuksen pienenevän, kun puolustuspoliittisia päätöksiä käsitellään teknisinä ja rationaalisina asioina eikä niistä saada täyttä todellista käsitystä.

Hankintaa edeltävä keskustelu oli hyvin yksinäistä ja sotilaallisten (mies)äänten ja teknisten näkökulmien dominoivaa. Keskustelua käytiin lähinnä teknisistä näkökulmista poliittisten sijaan, vaikka asehankinnoissa on mitä suuremmissa määrin kyse arvovalinnoista (Vastapuu ym. 2024, 47).

Kanniaisen (2020) ja Vastapuun ym. (2024) analyysit tukevat toisiaan eri suunnista. Kanniaisen (2020) tuo näkyville Nato-jäsenyyden velvoitteiden ja riskien sisällön, kun Vastapuu ym. (2024) taas tekevät näkyväksi sen, miten kustannusten käsittely muuttuu politiikan muodoksi ja priorisoinniksi. Kustannukset alkavat näyttäytyä luonnollisena seurauksena, kun turvallisuus kehystetään kaiken muun edellytykseksi. Samalla tämä turvallisuuskehys voi heikentää muiden poliittisten vaihtoehtojen tarkastelua ja tärkeyttä. Kustannusten hyväksyntä toimii osana Nato-jäsenyyden legitimitietin rakentumista, sillä siihen liittyvät velvoitteet pystytään osoittamaan kansalaisille hyväksyttäväksi kuvaamalla ne välttämättömiksi turvallisuuden takaajana.

5 Johtopäätökset

Tässä luvussa kokoan ensin aineistooni perustuvat tieteelliset johtopäätökset ja sen jälkeen siirryn omaan ajankohtaiseen pohdintaan, joka ei ole aineistoni empiirinen tulos, vaan tulosten valossa tehty reflektio. Aineiston tarkastelun perusteella Suomen Nato-käännä näyttäyty turvallisistamisen prosessina, jossa hyväksyttävän politiikan rajat muovautuivat lyhyellä aikajänteellä (Forsberg 2024; Kaarkoski yms. 2024). Turvallisistaminen näkyy erityisesti ratkaisun näyttäytymisenä nopeasti vastuullisena ja tilanteeseen sopivana. Samalla vaihtoehtoisten ratkaisujen uskottavuus alkoi kaventua. (Forsberg 2023; Kyllönen 2025.) Tutkielmani tuloksissa turvallisistaminen ei käsitä ainoastaan uhkien nimeämistä, vaan koko prosessia, jossa kuvattu uhkakehys määrittää poliittisen päätöksenteon rytmiä, perustelujen hierarkiaa sekä hyväksyttävyyden kriteerejä. Toimimattomuus ja päätöksen viivyttely alkoivat näyttäytyä riskinä, mikä tiivisti päätöksenteon aikajännettä ja vahvisti käsitystä siitä, että Nato-jäsenyys oli vastuullinen ratkaisu. (Forsberg 2024; Kyllönen 2025.)

Legitimiteetin rakentumista tarkasteltaessa aineisto viittaa siihen, että Suomen Nato-käänteestä saatiin kuvattua mahdollinen erityisesti kahden samanaikaisen kehyyksen kautta. Suomen päätös hakea Nato-jäsenyyttä kehystettiin samanaikaisesti jatkumona aiemmalle turvallisuuspolitiikallamme ja katkoksenä Euroopan sisäisessä turvallisuustilanteessa, mikä vähensi päätöksen radikaaliutta ja samalla oikeutti poikkeuksellisen nopeuden päätöksentekoprosessissa (Kaarkoski ym. 2024). Kaarkoski ym. (2024) kytkevät legitimiteetin myös yhteisesti jaettuihin käsityksiin, joissa keskusteluun kiteytyy yhteinen tulkinta tilanteesta, jolloin päätös näyttäytyy legitiiminä ilman pitkää avointa keskusteluakin. Tämä saattaa tarkoittaa sitä, että vaihtoehtoisia ratkaisuja ei välttämättä erikseen tarvitse kumota, mikäli jaettu kehys jo itsessään heikentää niiden poliittista uskottavuutta. Keskustelun sävy ja konsensusenhakuisuus turvallisuusasioissa vahvistivat Nato-päätöksen legitimiteettiä (Kyllönen 2025). Tulosten valossa konsensus näyttäytyy samanaikaisesti ratkaisun vahvistajana ja keskustelua määrittävänä normina. Se kasvatti ratkaisun hyväksyttävyyttä ja lisäsi kansakunnan yhtenäisyyttä samalla, kun se syrjäytti vaihtoehtojen punnintaa. Nato-jäsenyyteen sisältyvien kustannusten osalta aineisto osoittaa sen, että jäsenyyden velvoitteet ja resurssivaikutukset voidaan tulkita vaikutuksina legitimiteetin rakentumiseen eikä pelkästään talouskysymykseksi.

Seuraavaksi siirryn tekemään läpinäkyvästi omaa tulkintaa ja ajankohtaista pohdintaa aiheesta. En esitä näitä johtopäätöksiä aineiston empiirisenä tuloksena, vaan tulosten valossa

tehtynä reflektiona siitä, mihin suuntaan turvallistamisen ja legitimitietin mekanismit voivat viedä keskustelua nykyisessä muuttuvassa kansainvälisessä ympäristössämme. Suomen Nato-päätöksen ratkaisu ei selity pelkästään muuttuneella turvallisuusympäristöllä, vaan myös sillä, millaisessa poliittisessa ilmapiirissä päätös tehtiin. Konsensuksenhakuisuus, joka on pitkään ollut suomalaisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tunnusmerkki, toimi kriisin hetkellä ratkaisun lukittavana voimana. Kansankunnan yhtenäisyys tuotti uskottavuutta ja vähensi epävarmuutta, mutta samalla se kavensi tilaa vaihtoehtojen julkiselta punninnalta. Vaikka pidämme konsensusta eräänlaisena ihanteena turvallisuusasioissa, se ei kuitenkaan välttämättä tarkoita erimielisyyden totaalista katoamista. Erimielisyys menettää kuitenkin poliittista painoarvoaan ja saattaa näyttäytyä väärin ajoitetulta tai epärealistiselta, jopa epäisänmaalliselta. Konsensuksen tavoittelulla on turvallistamisen kannalta keskeinen merkitys, sillä se muokkaa hyväksyttävän politiikan rajaa nopeasti ja tekee yhdestä linjasta sekä uskottavan että moraalisesti perustellun. Ajankohtainen puolustusmenokeskustelu havainnollistaa tätä samaa mekanismia. Ylen analyysin mukaan oppositio koki jääneensä sivuun parlamentaarista prosessista, kun taas hallitus perusteli etenemistä kiireellä ja sillä, että keskustelua käydään väärään aikaan (Yle 2025).

Kriisin aikajänteen tiivistymistä ja ratkaisun hallittua perustaa kuvastavat myös viralliset päätöksentekotekstit. Tasavallan presidentin ja pääministerin yhteinen julkilausuma korosti Nato-jäsenyyden hakemista ilman viivytystä ja viittasi samalla eduskuntaryhmien informointiin (Tasavallan presidentin kanslia 2022). Tämä julkilausuma tuo painoarvoa päätöksenteolle ja kehystää sen sekä kiireelliseksi että institutionaalisesti vastuulliseksi. TP-UTVA:n käsittelyissä jäsenyyshakemus kytkettiin selontekoon ja kansallisiin askeliin, mikä vahvisti vaikutelmaa siitä, että ratkaisu etenee järjestyksessä ja valtiollisen menettelyn kautta (Valtioneuvosto 2022). TP-UTVA, hallitus ja eduskunta näyttäytyivät instituutioina, jotka tuottivat ratkaisulle uskottavuutta ja hallittua rytmiä. Turvallisuuspolitiikan luonne tekee vallasta kuitenkin jotenkin epäsymmetristä ja häilyvää. Päätöksen kriittinen punninta ja kustannusten arviointi tapahtuu usein asiantuntijavaltaisessa ympäristössä, jossa tieto on teknistä ja osa aineistosta väistämättä salassa pidettävää. Kotilainen ja Hast (2022) kuvaavat tätä jännitettä tiiviisti:

Puolustusvoimat on sekä näkyvä osa yhteiskuntaa että samalla piilotettu, salassa pidettävä ja 'ulkopuolisten' ulottumattomissa (Kotilainen & Hast 2022, 28).

En väitä, että Suomen poliittinen johto olisi vain toteuttanut virkamiesten ohjeita, mutta vedän johtopäätöksen, että asiantuntijuuden keskittyminen ja päätöksenteon valmistelun sulkeutuneisuus voivat vahvistaa delegoitua hyväksyntää. Eli käytännössä kansalaiset ja osin myös media hyväksyvät määritetyn suunnan, mutta päätösten yksityiskohtainen punninta ja niiden sisältö jäävät instituutioiden ja asiantuntijoiden sisäiseksi.

Nato-jäsenyydestä puhuttaessa on tärkeä muistaa, että uhkakuvan rinnalla ratkaisevaa on myös liittolaiskuvan huomioiminen. Suomen ja ylipäätään Naton uskottavuus ja turvatakuu nojaavat käytännössä Yhdysvaltojen rooliin ja sitoutumiseen. Ajankohtainen keskustelu on tehnyt tämän havainnon näkyvämmäksi, kun Yhdysvaltojen presidentti Donald Trump on toistuvasti esittänyt lausumissaan Yhdysvaltojen tuen Nato-liittolaisille ehdolliseksi niiden käyttämien puolustusmenojen perusteella. Tämä on lisännyt epävarmuutta muissa jäsenmaissa siitä, millä ehdoilla Trump tulkitsee niiden sitoutumista puolustusliittoon. (Reuters 2024.)

Tämänkaltaiset lausumat maailman suurimman sotilasmahdin päämieheltä saavat ymmärrettävästi aikaan epävarmuutta liittolaismaissa erityisesti kustannusten hyväksyntään liittyen. Suomessakin kansalaiset ovat hyväksyneet jäsenyyden velvoitteet ja sitoumukset turvan takaamiseksi, mutta samalla keskeisen turvaajan pysyvyys ja kiinnostus liittolaisia kohtaan ei ole täysin varmaa. Tällöin turvallisettu ratkaisu voi jälkikäteen näyttäytyä haavoittuvampana juuri siinä kohdassa, jossa se on nojannut eniten oletuksiin vahvasta liittolaisesta. Suomen Nato-jäsenyys näyttäytyy poliittisena suhteena, jonka sisältö voi vaihdella. Tästä syystä on tärkeää kiinnittää huomiota myös sitoutumisen rakenteisiin. Suomen ja Yhdysvaltojen välillä solmittu DCA-sopimus astui voimaan 1.9.2024 ja se tekee maiden välisestä yhteistyöstä tiiviimpää sekä järjestäytyneempää. Sopimus koskee esimerkiksi Yhdysvaltojen joukkojen maahantuloa, puolustusmateriaalin varastointia sekä toimivalta- ja verokysymyksiä (Suomi ja Yhdysvallat, DCA-sopimus 2023). Sopimus lähtökohtaisesti vahvistaa Suomen turvallisuutta ja samalla se tiivistää maiden kahdenvälistä institutionaalista sidosta tavalla, joka tekee turvasta konkreettisempää kuin pelkkä periaatteellinen käsitys turvatakuusta. DCA-sopimus herättää kuitenkin myös kriittisiä kysymyksiä. Ensinnäkin sopimus lisää alueita, joilla päätöksenteko ja toimeenpano ovat väistämättä asiantuntijavetoisia ja osittain rajatun julkisuuden piirissä. Toiseksi sopimus lisää Suomen riippuvuutta Yhdysvalloista entisestään, kun yhteistyö sidotaan infrastruktuuriin, järjestelmiin ja käytäntöihin, jotka toimivat niin pitkään, kun kumppani pitää yllä kyvykkyytensä ja halunsa osallistua. Suurin jännite liittyy läpinäkyvyyteen ja demokraattiseen punnintaan. Julkinen keskustelu jää helposti periaatteiden tasolle, kun turva rakentuu

toimeenpanon ja käytäntöjen kautta. Tästä syystä on perusteltua korostaa läpinäkyvyyden ja parlamentaarisen seurannan tarvetta myös silloin, kun peruslinja säilyy.

Keskustelu F35-hävittäjistä tuo tämän riippuvuuden teeman näkyvämmäksi. Julkisuudessa on puhuttu koneiden huollosta, ohjelmistopäivityksistä ja ylläpitoketjuista, ja Yhdysvaltain puolustushallinto on samalla pyrkinyt rauhoittamaan kumppaneita kiistämällä väitteet niin sanotusta etäohjatussa *kill switchistä* (Breaking Defence 2025). Tässä yhteydessä olennaista ei ole väitteen tekninen totuus, vaan se, että maiden välisistä riippuvuuksista on muovautunut olennainen osa liittolaisuuden arviointia. Nykypäivänä ja erityisesti Trumpin presidenttikaudella turva näyttäytyy lupauksena, joka nojaa kumppanin halukkuuteen ja kykyyn ylläpitää järjestelmiä ja yhteistyötä. Siksi keskustelu riippuvuuksista kytkeytyy samalla jäsenyyden kustannuksiin ja legitimitettiin eli siihen, mitä kaikkea olemme valmiita hyväksymään, kun turvaa rakennetaan liittolaissuhteen varaan. Mikäli tarkastelemme kustannuksia ainoastaan euroina tai velvoitteina, sivuutamme helposti sen, että osa kustannuksista on sidoksia ja riippuvuuksia, jotka vaikuttavat myöhempään liikkumatilaamme.

Tutkielmani nostaa esiin jatkokysymyksiä, joihin kuvailevan kirjallisuuskatsauksen aineistolla ei voi vastata tyhjentävästi, mutta jotka ovat tulosten kannalta olennaisia. Tarvitsemme tarkempaa tutkimusta liittolaiskuvasta, eli siitä, millaisin oletuksin Yhdysvaltojen rooli, ydinpelote ja turvatakuun uskottavuus rakentuvat suomalaisessa keskustelussa ja miten nämä oletukset muuttuvat Yhdysvaltojen poliittisen linjan vaihdellessa. Lisäksi tarvitsemme institutionaalista tutkimusta Nato-käänteen päätöksentekodynamiikasta, erityisesti siitä, miten TP-UTVA, hallitus, eduskunta ja virkamiesvalmistelu käytännössä suhteutuivat toisiinsa ja miten tiedollinen epäsymmetria vaikutti julkisen punninnan reunaehtoihin. Viimeisenä tarvitsemme tutkimusta sitoutumisen rakenteista eli käytännössä siitä, miten DCA-sopimuksen toimeenpano ja puolustusjärjestelmien ylläpitoketjut muokkaavat Suomen riippuvuussuhteita ja liikkumatilaa pitkällä aikavälillä. Näiden kysymysten tarkastelu edellyttäisi kirjallisuuskatsauksen rinnalle empiiristä aineistoa, kuten asiakirja-aineistoa, eduskuntapuheiden ja mediakeskustelun systemaattista analyysia sekä asiantuntija- ja eliittihaastatteluja.

Lopuksi palaan vielä Niinistön lauseeseen sodan kasvoista. Johdannossa hyödynsin sitä kriisin retorisenä tiivistyksenä, mutta tässä tilanteessa se auttaa sanoittamaan turvallistamisen mekanismin. Kun kriisi tulkitaan niin, että ”naamiot on riisuttu”, tilanteen selitykset

muuttuvat nopeasti ja niiden seurauksena hyväksyttävyyden rajat siirtyvät, jolloin aiemmin kiistanalaiset ratkaisut näyttäytyvät välttämättöminä. Samalla kustannuksista ja sitoumuksista tulee helpommin hyväksyttäviä luonnollisia seurauksia, kun ne ovat aikaisemmin olleet vaihtoehtoisia poliittisia valintoja.

Lähteet

- Balzacq, T., Léonard, S., & Ruzicka, J. (2016). ‘Securitization’ revisited: theory and cases. *International Relations (London)*, 30(4), 494–531.
<https://doi.org/10.1177/0047117815596590>
- Beetham, D. (1991). *The legitimation of power*. Humanities Press.
- Breaking Defense. (2025, 18. maaliskuuta). No, there’s no ‘kill switch’: Pentagon tries to reassure international F-35 partners. Breaking Defense [online].
<http://breakingdefense.com/2025/03/no-theres-no-kill-switch-pentagon-tries-to-reassure-international-f-35-partners/>. Luettu 12.05.2026.
- Dines, N., Montagna, N., & Vacchelli, E. (2018). Beyond Crisis Talk: Interrogating Migration and Crises in Europe. *Sociology (Oxford)*, 52(3), 439–447.
<https://doi.org/10.1177/00380385187673>
- Eduskunta. (2022). (Aineistodokumentti) [online].
<https://www2.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2022-AK-23859.pdf>. Luettu 12.05.2026.
- Forsberg, T. (2023). Four rounds of the Finnish NATO debate. *Nordic Review of International Studies*, 98(2).
- Forsberg, T. (2024). Bottom-up foreign policy? Finland, NATO and public opinion. *Scandinavian Political Studies*, 47(3), 283–307. <https://doi.org/10.1111/1467-9477.12273>
- Hakahuhta, A. (2022, 14. maaliskuuta). Analyysi: Päättäjien vastuu Nato-ratkaisusta korostuu, kun kansanäänestys ei innosta. Yle [online].
<https://yle.fi/a/3-12357419>. Luettu 12.05.2026.
- Heiskanen, H. (2022) Venäjä hyökkäsi Ukrainaan – asiantuntijat antavat viisi arviota sodan tavoitteista ja seurauksista. [online]. <https://yle.fi/a/3-12332293>. Luettu 5.2.2026.
- Kanniainen, V. (2020). Suomen Nato-jäsenyys: hyöty-kustannusnäkökulma. *Tiede ja Ase*.
- Kaarkoski, M., Häkkinen, T., & Kilpeläinen, H. (2024). Suomen Nato-jäsenyyden legitimointi menneisyyttä koskevien käsitysten näkökulmasta. *Kosmopolis. Rauhan-, Konfliktin- Ja Maailmanpolitiikan Tutkimuksen Aikakauslehti*, 54(3), 29–48.
<https://doi.org/10.70483/kp.145565>
- Kinnunen, P. (2022, 9. toukokuuta). Ylen kysely: Nato-jäsenyydellä on suomalaisten vankka tuki – 76 prosenttia haluaa Suomen Natoon. Yle [online]. <https://yle.fi/a/3-12436782>.
[Luettu 12.05.2026.](https://yle.fi/a/3-12436782)

- Kinnunen, P. (2022, 17. toukokuuta). Eduskunnasta selvä tuki Natoon hakemiselle. *Yle* [online].
<https://yle.fi/a/3-12446945>. Luettu 12.05.2026.
- Kinnunen, P. & Koivisto, M. (2022, 14. maaliskuuta). Ylen kysely: Nato-jäsenyyden kannatus vahvistuu – 62 prosenttia haluaa nyt Natoon. *Yle* [online]. <https://yle.fi/a/3-12354756>.
 Luettu 12.05.2026.
- Kotakallio, J. (2022, 25. huhtikuuta). Turvallisuuspolitiikan turbulenssissa Suomi hakee Nato-jäsenyyttä. *The Ulkopolitist* [online].
<https://www.ulkopolitist.fi/2022/04/25/turvallisuuspolitiikan-turbulenssissa-suomi-hakee-nato-jasenytyta/>. Luettu 12.05.2026.
- Kotilainen, N., & Hast, S. (2021). Suomi ja kriittisen militarismitutkimuksen tarve. *Kosmopolis*, 51(4), 27–45.
- Kumlin, S., & Rothstein, B. (2010). Questioning the New Liberal Dilemma: Immigrants, Social Networks, and Institutional Fairness. *Comparative Politics*, 43(1), 63–80.
<https://doi.org/10.5129/001041510X12911363510394>
- Kyllönen, K.-M. (2025). Redefining national identity through security discourse: Finland's transition from military non-alignment to active defence cooperation. *Cooperation and Conflict*, 60(4), 702–726. <https://doi.org/10.1177/00108367251377603>
- McDonald, M. (2008). Securitization and the Construction of Security. *European Journal of International Relations*, 14(4), 563–587. <https://doi-org.ezproxy.utu.fi:2443/10.1177/1354066108097553>
- Niinistö, S., & Marin, S. (2022, 12. toukokuuta). Tasavallan presidentin ja pääministerin yhteislausunto Suomen Nato-jäsenyydestä. Tasavallan presidentin kanslia & Valtioneuvoston kanslia (Tiedote 30/2022) [online].
<https://www.presidentti.fi/niinisto/tiedote/tasavallan-presidentin-ja-paaministerin-yhteislausunto-suomen-nato-jasenytydesta/index.html>. Luettu 12.05.2026.
- Reuters. (2024, 19. maaliskuuta). Trump again conditions US help to NATO allies on their paying fair share. Reuters [online].
<https://www.reuters.com/world/us/trump-again-conditions-us-help-nato-allies-their-paying-fair-share-2024-03-19/>. Luettu 11.05.2026.
- Salminen, A. (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksien tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: University of Vaasa.
https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf?

- Stenroos, M. (2025, 10. kesäkuuta). Analyysi: Suomen turvallisuuspolitiikan johtajiin iski vauhtisokeus. Yle [online].
<https://yle.fi/a/74-20166823>. Luettu 12.05.2026.
- Stritzel, H. (2007). Towards a Theory of Securitization: Copenhagen and Beyond. *European Journal of International Relations*, 13(3), 357–383.
<https://doi.org/10.1177/1354066107080128>
- Stubb, A. (2025) Vallan Kolmio. Otava.
- Thorhallsson, B., & Stude Vidal, T. (2023). Finland’s NATO membership: Continuous shelter-seeking strategy. *Scandinavian Political Studies*, 46(3), 194–218.
<https://doi.org/10.1111/1467-9477.12257>
- Tikkala, H. (2022) Presidentti Sauli Niinistö: “Nyt naamiot on riisuttu ja vain sodan kasvot näkyvät”. Yle. Luettu 10.05.2026. <https://yle.fi/a/3-12331829>
- Turun yliopisto. (2025). Tutkielmanteko ja tieteellinen kirjoittaminen -verkkokurssi: Luentodiat. Moodle-oppimisympäristö.
- Ulkoministeriö. (2023). Agreement on Defense Cooperation between the Government of the Republic of Finland and the Government of the United States of America [online].
https://um.fi/documents/35732/0/DCA%20Finland%20Prime%20English_signed.pdf/2f5d41c2-1385-8626-0559-a059154c990a?t=1702985096702. Luettu 12.05.2026.
- Valtioneuvoston viestintäosasto. (2022, 15. toukokuuta). TP-UTVA:ssa esillä selonteko Suomen liittymisestä Pohjois-Atlantin liittoon. Valtioneuvosto (Tiedote 309/2022) [online].
https://valtioneuvosto.fi/-/10616/tp-utva-ssa-esilla-selonteko-suomen-liittymisesta-pohjois-atlantini-liittoon?languageId=fi_FI. Luettu 12.05.2026.
- Vastapuu, L., Särämä, S., Kotilainen, N., & Hast, S. (2024). Kuinka militarisoitunut Suomi on? Militarisaation tarkistuslista. Teoksessa *Sodan Pauloissa* (s. 37).
- Wass, H., Amadae, S. M., Hentunen, M., Tukiainen, J., & Weckman, A. (2023, 4. heinäkuuta). Turbovaihteella turvallisuutta: suomalaisten odotukset Nato-jäsenyydelle (NATOpoll policy brief 1/2023). Helsingin yliopisto, NATOpoll-tutkimushanke [online].
https://www.helsinki.fi/assets/drupal/2023-07/NATOpoll%20policy%20brief%201_2023.pdf. Luettu 13.05.2026.
- Weckman, A. (2023). Public opinion and NATO: How different security policy attitudes emerge. *Nordic Review of International Studies*, 98(2).

Xia, Y, Gronow, A, Malkamaki, A, Yla-Anttila, T, Keller, B & Kivela, M 2024, 'The Russian invasion of Ukraine selectively depolarized the Finnish NATO discussion on Twitter', *EPJ Data Science*, vol. 13, no. 1. <https://doi.org/10.1140/epjds/s13688-023-00441-2>

Liitteet

Liite 1. Aineisto

Kirjoittaja, julkaisu- ja -maa	Artikkelin otsikko	Tutkimusmenetelmä ja aineisto	Tutkimuksen aihe
			35
Forsberg 2023 Suomi	Four rounds of the Finnish NATO debate	Katsausluonteinen jäsentely; perustuu julkiseen keskusteluun ja argumentteihin (artikkelissa kuvattu).	Nato-debatin vaiheet ja "Nato-option" tausta ennen 2022; taustoittaa käänteen edellytyksiä.
Forsberg 2024 Suomi	Bottom-up foreign policy? Public opinion and Finland's NATO membership	Mielipidemittausten ja politiikan suhteen analyysi; aineistot ja lähestymistapa artikkelissa kuvattu.	Mielipidemurros ja päätöksenteon rytmi 2022; kuvaa kannatuksen ja politiikan lähentymistä.
Weckman 2023 Suomi	Public opinion and NATO: How different security policy attitudes emerge	Kvantitatiivinen mallinnus; kysely- ja mielipideaineistot (artikkelissa kuvattu).	Asenneprofiilit ja kriisin vaikutus kannatukseen/epävarmuuteen; tukee mielipidedynamiikan tulkintaa.
Xia ym. 2024 Suomi	The Russian invasion of Ukraine selectively depolarized the Finnish NATO discussion on Twitter	Laskennallinen sosiaalityö; Twitter-verkosto- ja tekstiaineisto.	Somekeskustelun ryhmärakenne ja depolarisaatio 2022 jälkeen; keskustelun muodon muutos.
Kaarkoski, Häkkinen & Kilpeläinen 2024 Suomi	Suomen Nato-jäsenyyden legitimointi menneisyyttä koskevien käsitysten näkökulmasta	Kvalitatiivinen diskurssi-/kehysanalyysi; poliittinen puhe ja historiatulkinnat (artikkelissa kuvattu).	Legitimointi jatkumona ja katkoksenä; jaetut käsitykset ja vastuullisuuden rajat.
Kyllönen 2025 Suomi	Redefining national identity through security discourse	Kvalitatiivinen diskurssianalyysi; turvallisuusdiskurssi ja identiteetti-kehitykset.	Konsensuksen idealisointi ja turvallisuuspuheen normi; pluralismin kaventumisen tulkinta.
Fittante 2024 Suomi	Generation-based position taking: unpacking Finland's decision to join NATO	Kvalitatiivinen analyysi; eduskuntapuhe ja poliittiset positioinnit (artikkelissa kuvattu).	Poliittisten toimijoiden asemoituminen ja sukupolvittaiset tulkinnat Nato-käänteessä.
Kotilainen & Hast 2021 Suomi	Suomi ja kriittisen militarismitutkimuksen tarve	Kriittinen käsitteellinen tarkastelu; militarismi/militarisoitumisen ja keskustelun reunaehdot.	Puolustusaiheiden erityisasema ja kriittisen arvioinnin rajat; tukee legitimitietin ja keskustelun ehtojen pohdintaa.
Kanniainen 2020 Suomi	Suomen Nato-jäsenyys: hyöty-kustannusnäkökulma	Analyttinen tarkastelu; kustannus-hyöty-kehystys, velvoitteet ja riskit.	Kustannusten, velvoitteiden ja vastavuoroisuuden oikeuttaminen; tukee kustannusteemaa.
Thorhallsson & Stude Vidal 2023 Suomi	Finland's NATO membership: Continuous shelter-seeking strategy	Kvalitatiivinen tapausanalyysi; historiallinen kehitys ja teoreettinen tulkinta.	Jäsenyys pitkänä turvan hakemisena; sitoumukset pitkän aikavälin turvarakenteena.
Kumlin & Rothstein 2010	Questioning the new liberal dilemma: Immigrants, social networks, and institutional trust	Kvantitatiivinen analyysi; kyselyaineisto.	Institutionaalinen luottamus ja koettu reiluus legitimitietin taustana; käsitteellinen tuki turvallisuusratkaisun legitimitetille.

Vastapuu, Särmä, Kotilainen & Hast 2024 Suomi	Kuinka militarisoitunut Suomi on? Militarisaation tarkistuslista	Kokoomateoksen luku; käsitteellinen työkalu ja esimerkit priorisoinnista.	Militarisaation muodot ja priorisointi; tukee kustannusten ja politiikan arvojärjestyksen tarkastelua.
--	--	---	---

Liite 2. Ilmoitus tekoälyn (AI) käytöstä

Olen käyttänyt generatiivista tekoälyä apuvälineenä kandidaatintutkielmani tekemisessä. Käyttämäni työkalut, niiden käyttötarkoitus sekä toimet tekoälyn tuottaman sisällön todentamiseksi on kuvattu alla. Vakuutan, että olen käyttänyt tekoälyä asianmukaisella huolellisuudella ja olen ilmoittanut sen käytöstä tiedekuntani ja yliopiston voimassa olevan ohjeistuksen mukaisesti toukokuussa 2026. Otan täyden vastuun tämän tutkielman sisällöstä kokonaisuudessaan.

1. Käytetty työkalu: OpenAI:n ChatGPT (GPT-4 -versio)

- Käytön vaihe: aiheen rajausta ja täsmentäminen, tutkimuskysymyksen muotoilu, lähdekirjallisuuden etsiminen ja hakusanojen kehittäminen, kieliasun korjaaminen ja lähdeluettelon siistiminen
- Käyttötarkoitus: Käytin ChatGPT:tä apuna tutkielman aiheen rajaamisessa ja tutkimuskysymyksen täsmentämisessä. Hyödynsin tekoälyä myös lähdekirjallisuuden etsimisessä siten, että pyysin ehdotuksia mahdollisista vertaisarvioituista artikkeleista ja teemoihin sopivista hakusanoista tietokantahakuja varten. Lisäksi käytin ChatGPT:tä tekstin kieliasun ja selkeyden parantamiseen esimerkiksi muotoilun, lauserakenteiden ja sujuvuuden osalta sekä lähdeluettelon siistimiseen.
 - Esimerkki syöttötiedoista: “Etsi vertaisarvioituja artikkeleita, jotka käsittelevät Suomen Nato-jäsenyyden legitimointia turvallistamisen (securitization) näkökulmasta, ja ehdota hakusanoja Volteriin ja Google Scholariin.”
- Todentaminen: Tarkistin tekoälyn ehdottamia lähteitä ja väitteitä alkuperäisistä lähteistä (esim. artikkelien abstraktit, tulokset ja johtopäätökset) sekä varmistin, että valitsemani lähteet ovat vertaisarvioituja. Käytin tekoälyn ehdotuksia ainoastaan apuna hakujen suuntaamisessa ja aiheen jäsentämisessä. En ole käyttänyt ChatGPT:n tuottamaa tekstiä sellaisenaan, vaan olen muokannut ja kirjoittanut tekstin itse sekä vastannut sisällön oikeellisuudesta.